

Υπόθεση C-441/19

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

12 Ιουνίου 2019

Αιτούν δικαστήριο:

Rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (Κάτω Χώρες)

Ημερομηνία της απόφασης του αιτούντος δικαστηρίου:

12 Ιουνίου 2019

Προσφεύγων:

TQ

Καθού:

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Με απόφαση της 23ης Μαρτίου 2018 (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση) ο καθού απέρριψε ως αβάσιμη την αίτηση του προσφεύγοντος για χορήγηση ασύλου και άδειας διαμονής ορισμένου χρόνου. Με την απόφαση επιβάλλεται στον προσφεύγοντα υποχρέωση επιστροφής, της οποίας όμως η εκτέλεση αναστάλη προσωρινώς. Ο προσφεύγων προσέβαλε την εν λόγω απόφαση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως

Αίτημα κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ και το άρθρο 107 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

Η αίτηση προδικαστικής απόφασεως αφορά κατ' ουσίαν το ζήτημα κατά πόσο η πολιτική και η πρακτική που εφαρμόζει ο καθού της κύριας δίκης συνάδουν με το άρθρο 5, στοιχείο α', το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 4, το άρθρο 8, παράγραφος 1, και το άρθρο 10, της οδηγίας 2008/115/ΕΚ, με το άρθρο 15 της οδηγίας

2011/95/ΕΕ, καθώς και με τα άρθρα 4 και 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης· για την ακρίβεια, πρόκειται για το ζήτημα ότι ένας ασυνόδευτος ανήλικος ηλικίας άνω των 15 ετών υποχρεούται να επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του χωρίς η αρχή να έχει προηγουμένως εξακριβώσει αν καταρχήν υπάρχει στην εν λόγω χώρα και αν είναι διαθέσιμη κατάλληλη δυνατότητα υποδοχής.

Προδικαστικά ερωτήματα

- 1) Έχουν το άρθρο 10 της οδηγίας 2008/115/ΕΚ (στο εξής: οδηγία περί επιστροφής), σε συνδυασμό με τα άρθρα 4 και 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), η αιτιολογική σκέψη 22 και το άρθρο 5, στοιχείο α', της οδηγίας περί επιστροφής, καθώς και το άρθρο 15 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ (στο εξής: οδηγία περί αναγνώρισης) την έννοια ότι ένα κράτος μέλος, πριν επιβάλει σε ασυνόδευτο ανήλικο την υποχρέωση επιστροφής, πρέπει να βεβαιωθεί, προβαίνοντας σε σχετικές έρευνες, ότι, εν πάση περιπτώσει, υπάρχει και είναι διαθέσιμη, καταρχήν, κατάλληλη δυνατότητα υποδοχής στη χώρα καταγωγής;
- 2) Έχει το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας περί επιστροφής, σε συνδυασμό με το άρθρο 21 του Χάρτη, την έννοια ότι ένα κράτος μέλος δεν δικαιούται να κάνει διάκριση ανάλογα με την ηλικία κατά την αναγνώριση δικαιώματος νόμιμης διαμονής στο έδαφός του, όταν διαπιστώνεται ότι ασυνόδευτος ανήλικος δεν μπορεί να υπαχθεί ούτε στο καθεστώς του πρόσφυγα ούτε στο καθεστώς της επικουρικής προστασίας;
- 3) Έχει το άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας περί επιστροφής την έννοια ότι η υποχρέωση επιστροφής πρέπει να αναστέλλεται και επομένως να αναγνωρίζεται δικαίωμα νόμιμης διαμονής όταν ασυνόδευτος ανήλικος δεν συμμορφώνεται προς την υποχρέωση επιστροφής του και το κράτος μέλος δεν προβαίνει ούτε προτίθεται να προβεί σε συγκεκριμένες ενέργειες για την υλοποίηση της απέλασης; Έχει το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας περί επιστροφής την έννοια ότι συντρέχει παραβίαση των αρχών της καλόπιστης συνεργασίας και της κοινοτικής πίστεως όταν εκδίδεται απόφαση επιστροφής εις βάρος ασυνόδευτου ανήλικου, χωρίς να ακολουθήσουν ενέργειες για την απέλασή του μέχρις ότου ο ασυνόδευτος ανήλικος συμπληρώσει την ηλικία των 18 ετών;

Παρατιθέμενες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Άρθρο 5, στοιχείο α', άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 4, άρθρο 8, παράγραφος 1, και άρθρο 10 της οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (οδηγία περί επιστροφής)

Άρθρο 15 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (οδηγία περί αναγνώρισης)

Άρθρα 4 και 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Παρατιθέμενες διατάξεις του εθνικού δικαίου

Άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο ε, άρθρο 28 και άρθρο 64 του Vreemdelingenwet 2000 (νόμου περί αλλοδαπών του 2000)

Άρθρο 3.6a του Vreemdelingenbesluit 2000 (διατάγματος περί αλλοδαπών του 2000)

Παράγραφος Β8/6 της Vreemdelingencirculaire 2000 (εγκυκλίου περί αλλοδαπών του 2000)

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της διαδικασίας

- 1 Ο προσφεύγων γεννήθηκε στις 14 Φεβρουαρίου του 2002 στη Γουινέα. Δεν γνωρίζει πού διαμένουν οι γονείς του, ούτε και γνωρίζει άλλα μέλη της οικογένειάς του. Μετά από παραμονή του στη Σιέρα Λεόνε βρέθηκε στις Κάτω Χώρες με τη βοήθεια μεσάζοντος από τη Νιγηρία. Στις Κάτω Χώρες υπήρξε θύμα εμπορίας ανθρώπων και σεξουαλικής βίας. Από τα στοιχεία της απόφασης περί παραπομπής προκύπτει ότι τώρα βρίσκεται σε ανάδοχη οικογένεια στις Κάτω Χώρες.
- 2 Ο προσφεύγων ζήτησε να του χορηγηθεί άδεια διαμονής ορισμένου χρόνου, η οποία χορηγείται στους αιτούντες άσυλο. Η εν λόγω αίτηση απορρίφθηκε ως αβάσιμη (προσβαλλόμενη απόφαση). Κατά την άποψη του καθού, ο προσφεύγων δεν δικαιούται άδεια διαμονής βάσει των διατάξεων περί ασύλου. Δεδομένου ότι κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης χορήγησης ασύλου είχε υπερβεί την ηλικία των 15 ετών, δεν μπορεί να του χορηγηθεί, κατά την άποψη του καθού, ούτε και κανονική άδεια διαμονής βάσει της πολιτικής που είναι γνωστή ως «buitenschuld-beleid» (πολιτική χορηγήσεως άδειας διαμονής λόγω ελλείψεως ευθύνης του αιτούντος) και ισχύει για τους ανηλίκους. Η προσβαλλόμενη απόφαση διατάσσει ταυτόχρονα και την επιστροφή του. Η εκτέλεση της διαταγής περί επιστροφής ανεστάλη προσωρινά με την προσβαλλόμενη απόφαση για ιατρικούς λόγους, τούτο όμως αναθεωρήθηκε με μεταγενέστερη απόφαση.

Κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 3 Τον πυρήνα της ένδικης διαφοράς αποτελεί η πολιτική και η πρακτική του καθού όσον αφορά την επιβολή της υποχρέωσης επιστροφής σε ασυνόδευτους ανηλίκους άνω των 15 ετών. Με βάση την πολιτική «buitenschuld-beleid» χορηγείται σε ανηλίκους έως 15 ετών άδεια διαμονής ασυνόδευτου αλλοδαπού ανήλικου («verblijf als alleenstaande minderjarige vreemdeling»), καθώς μέχρι και την ηλικία αυτή θεωρείται ότι δεν φέρουν «ευθύνη» για την κατάσταση στην οποία βρίσκονται. Τέτοιου είδους τίτλος διαμονής χορηγείται όταν κατόπιν έρευνας εξακριβώνεται ότι στη χώρα καταγωγής δεν υπάρχει κατάλληλη δυνατότητα υποδοχής. Μετά τη συμπλήρωση του δέκατου πέμπτου έτους της ηλικίας δεν διενεργείται τέτοιου είδους εξακρίβωση και θεωρείται ότι ο ανήλικος μπορεί να επιστρέψει μόνος του.
- 4 Οι διάδικοι της κύριας δίκης δεν αμφισβητούν το γεγονός ότι ο προσφεύγων δεν δικαιούται ασύλου βάσει των πραγματικών περιστατικών που προηγήθηκαν της εισόδου του στις Κάτω Χώρες. Ο προσφεύγων όμως έχει την άποψη ότι εσφαλμένα δεν του χορηγήθηκε άδεια διαμονής ασυνόδευτου αλλοδαπού ανήλικου. Είναι της γνώμης ότι η πολιτική που εφαρμόζεται όσον αφορά τους ασυνόδευτους αλλοδαπούς ανηλίκους είναι άδικη· τουλάχιστον στη δική του περίπτωση, λόγω των ειδικών συνθηκών, οι συνέπειές της είναι δυσανάλογες. Κατά την υποβολή της αίτησής του για τη χορήγηση ασύλου είχε υπερβεί μόνο κατά τέσσερις μήνες την ηλικία των δεκαπέντε ετών· εκτός αυτού, κατά την έκδοση της απόφασης δεν ελήφθη επαρκώς υπόψη από τον καθού το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού. Στη χώρα καταγωγής του δεν υφίσταται κατάλληλη για αυτόν δυνατότητα υποδοχής· στο πλαίσιο αυτό, ο καθού έχει την υποχρέωση να προβεί σε ενέργειες εξακρίβωσης. Ο προσφεύγων υποστηρίζει παράλληλα την άποψη ότι δικαιούται προστασίας λόγω των προβλημάτων υγείας του.

Σύντομη έκθεση του σκεπτικού της αιτήσεως προδικαστικής απόφασης

- 5 Από την απόφαση προκύπτει ότι ο προσφεύγων παραμένει νόμιμα στη χώρα για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η εκδίκαση του ένδικου βοηθήματος. Μόλις το αιτούν δικαστήριο εκδώσει απόφαση, αναβιώνουν τόσο η απόφαση επιστροφής όσο και η υποχρέωση εξόδου από τη χώρα. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, επομένως, ο καθού ανέστειλε τις έννομες συνέπειες μόνον για διαδικαστικούς λόγους, προκειμένου ο προσφεύγων να μην μπορεί να απελαθεί και να υποστεί κατ' αυτόν τον τρόπο σοβαρή και ανεπανόρθωτη ζημία πριν δοθεί στο δικαστήριο η δυνατότητα να αποφανθεί οριστικά. Το ανασταλτικό αποτέλεσμα που αναγνωρίστηκε από τον καθού λόγω της άσκησης του ένδικου βοηθήματος δεν αποτέλεσε, συνεπώς, κρίση επί της ουσίας όσον αφορά την προσβολή της απόφασης επιστροφής από τον προσφεύγοντα και επομένως υφίσταται πραγματική ένδικη διαφορά και δεν υποβάλλεται υποθετικό ερώτημα στο Δικαστήριο.

- 6 Το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει ότι το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της έκδοσης απόφασης επιστροφής εις βάρος ασυνόδευτου ανήλικου και της πραγματικής εξόδου του από τη χώρα, λαμβανομένου υπόψη του υπέρτατου συμφέροντος του παιδιού, γενικά, και των σοβαρών συνεπειών για τον προσφεύγοντα, συγκεκριμένα, θέτει πολλά νομικά ζητήματα.
- 7 Κατά τη διαδικασία χορήγησης ασύλου σε ασυνόδευτους ανήλικους κάτω των 15 ετών, προκειμένου να κριθεί αν πρέπει να τους επιτραπεί η διαμονή για τους συνήθεις λόγους, εξετάζεται λεπτομερώς αν είναι διαθέσιμη στη χώρα καταγωγής κατάλληλη δυνατότητα υποδοχής. Εφόσον αυτό δεν συμβαίνει, και ο ανήλικος δεν μπορεί για τον λόγο αυτόν να επιστρέψει, επιτρέπεται η διαμονή του στη χώρα.
- 8 Εφόσον διατίθεται κατάλληλη δυνατότητα υποδοχής, δεν τίθεται θέμα παραμονής ασυνόδευτου ανήλικου κάτω των 15 ετών και η αίτηση χορήγησης ασύλου απορρίπτεται, εφόσον ο ανήλικος δεν δικαιούται προστασίας. Η εν λόγω απόρριψη λογίζεται ταυτόχρονα και ως απόφαση περί επιστροφής.
- 9 Η αρχή που εκδίδει την απόφαση, εφόσον σκοπεύει να απορρίψει αίτηση χορήγησης ασύλου ασυνόδευτου ανήλικου κάτω των 15 ετών, έχει επομένως την υποχρέωση να εξακριβώσει αν στη χώρα καταγωγής υφίσταται κατάλληλη δυνατότητα υποδοχής.
- 10 Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας περί επιστροφής αφορά την απέλαση ασυνόδευτων ανηλίκων. Η προβλεπόμενη στο άρθρο 10, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας υποχρέωση εξακρίβωσης, η οποία προηγείται της δυνατότητας απέλασης, στηρίζεται στην ανάγκη ιδιαίτερης προστασίας των ασυνόδευτων ανηλίκων. Η απέλαση σε χώρα στην οποία δεν υφίσταται κατάλληλη δυνατότητα υποδοχής για ανήλικους αποτελεί για το αιτούν δικαστήριο αδιαμφισβήτητη προσβολή του υπέρτατου συμφέροντος του παιδιού.
- 11 Πάντως, εάν το κράτος μέλος προχωρήσει στην απέλαση, ο ανήλικος δεν πρέπει να οργανώσει μόνος του την έξοδό του από τη χώρα και, πέραν αυτού, συνοδεύεται σε όλη τη διάρκεια του ταξιδιού και κατά την άφιξή του στη χώρα καταγωγής. Δεν υπάρχει καμία πρόβλεψη για την περίπτωση που ασυνόδευτος ανήλικος αναχωρεί μόνος του λόγω υποχρέωσης εξόδου του από τη χώρα. Κατά την άποψη του αιτούντος δικαστηρίου, ο ανήλικος δεν θεωρείται ανήλικος μόνον λαμβανομένης υπόψη της πνευματικής, σωματικής, κοινωνικής και συναισθηματικής του ανάπτυξης, αλλά και λαμβανομένης υπόψη της νομικής του κατάστασης. Λόγω της ανάγκης προστασίας του, ο ασυνόδευτος ανήλικος δεν μπορεί να θεωρείται ικανός να αναλάβει μόνος του την ευθύνη εξόδου του από τη χώρα.
- 12 Το αιτούν δικαστήριο ερωτά επομένως το Δικαστήριο αν ο νομοθέτης της Ένωσης με την έκδοση της οδηγίας περί επιστροφής έχει καταλείψει κενό ή αν το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας περί επιστροφής έχει την έννοια ότι η αναφερόμενη στη συγκεκριμένη διάταξη εξακρίβωση πρέπει πάντα να λαμβάνει

χώρα προτού ο ασυνόδευτος ανήλικος υποχρεωθεί να εγκαταλείψει μόνος του το έδαφος της Ένωσης. Από τη διατύπωση της διάταξης φαίνεται να προκύπτει ότι η βοήθεια που πρέπει να παρέχεται λαμβανομένων δεόντως υπόψη των βέλτιστων συμφερόντων του παιδιού, απαιτείται μόνον πριν από την έκδοση απόφασης περί επιστροφής. Τούτο όμως θα είχε ως συνέπεια, οι ανωτέρω εγγυήσεις να είναι αναγκαίες μόνον κατά τη διάρκεια της διαδικασίας χορήγησης ασύλου και έως την απόρριψη της σχετικής αίτησης. Σύμφωνα με αυτή την ερμηνεία, το άρθρο 10 της οδηγίας περί επιστροφής δεν θα είχε εφαρμογή κατά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της περίπτωσης που ρυθμίζει η παράγραφος 1 και της περίπτωσης που ρυθμίζει η παράγραφος 2. Το κράτος μέλος δεν θα είχε επομένως καμία ιδιαίτερη υποχρέωση μέριμνας κατά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της έκδοσης της απόφασης επιστροφής και της υλοποίησης της απέλασης. Η διαπίστωση αυτή συνιστά εν τούτοις, κατά το αιτούν δικαστήριο, προσβολή του υπέρτατου συμφέροντος του παιδιού.

- 13 Το αιτούν δικαστήριο ζητεί επίσης από το Δικαστήριο να του παράσχει διευκρινίσεις σχετικά με το αν η εκ της απόφασης επιστροφής απορρέουσα υποχρέωση παραμονής σε χώρα καταγωγής η οποία πράγματι δεν διαθέτει κατάλληλη δυνατότητα υποδοχής έχει σαν αποτέλεσμα η κατάσταση στην οποία περιέρχεται ο ασυνόδευτος ανήλικος να πρέπει να θεωρηθεί παράβαση των διατάξεων του άρθρου 4 του Χάρτη και του άρθρου 15, παράγραφος 2, της οδηγίας περί αναγνώρισης. Σε καταφατική περίπτωση, τίθεται το ερώτημα αν, εφόσον όντως δεν υπάρχει κατάλληλη δυνατότητα υποδοχής, πρέπει να παρέχεται εκ των υστέρων επικουρική προστασία.
- 14 Το αιτούν δικαστήριο είναι της άποψης ότι είναι αναγκαία η εξεύρεση λύσης, ώστε τα κράτη μέλη να ικανοποιούν την απαίτηση έκδοσης απόφασης επιστροφής όταν διαπιστώνεται ότι δεν συντρέχει περίπτωση νόμιμης διαμονής και, παράλληλα, να προτάσσουν το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού όπως επιτάσσουν η σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, ο Χάρτης και η οδηγία περί επιστροφής. Η αναστολή της υποχρέωσης επιστροφής μπορεί να χρησιμεύσει ως τέτοια λύση η οποία προσφέρει βεβαιότητα και στον ίδιο τον ασυνόδευτο ανήλικο.
- 15 Από την ολλανδική νομοθεσία και πολιτική δεν μπορούν να αντληθούν στοιχεία σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνεται υπόψη το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού και σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο το συμφέρον αυτό επιδρά στην στάθμιση που λαμβάνει χώρα όταν εκδίδεται απόφαση επιστροφής εις βάρος ασυνόδευτου ανήλικου ο οποίος έχει συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο έτος της ηλικίας του. Ούτε και από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει σαφώς ο τρόπος με τον οποίο λαμβάνεται δεόντως υπόψη κατά την επιβολή υποχρέωσης επιστροφής η υποχρέωση που προβλέπεται στο άρθρο 24 του Χάρτη, καθώς και στην αιτιολογική σκέψη 22 και στο άρθρο 5 της οδηγίας περί επιστροφής. Ο καθού περιορίστηκε στην εξέταση του ζητήματος αν ο προσφεύγων χρίζει προστασίας βάσει των διατάξεων περί ασύλου. Πέραν αυτού, επισήμανε ότι ο προσφεύγων δεν διευκρίνισε από ποια άποψη η απόφαση βλάπτει το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού. Το αιτούν δικαστήριο κρίνει εν τούτοις ότι ο προσφεύγων

δεν φέρει το σχετικό βάρος απόδειξης· αντιθέτως, ο καθού πρέπει να έχει γνώση του υπέρτατου συμφέροντος του παιδιού και να προσδιορίζει ρητώς σε τι συνίσταται το συμφέρον του παιδιού και πώς αυτό επηρέασε τη σχετική στάθμιση.

- 16 Το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι ο ισχυρισμός ότι ο προσφεύγων δεν μπορεί να επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του επειδή δεν έχει γονείς, πρέπει να κρίνεται κατά τον έλεγχο της απόφασης επιστροφής και όχι κατά τη διαδικασία που στρέφεται κατά της απέλασης. Ενόψει των συνεπειών της επιβολής υποχρέωσης επιστροφής για τον προσφεύγοντα και του δικαιώματός του για προσφυγή στη δικαιοσύνη και άσκηση αποτελεσματικού ένδικου βοηθήματος κατά το άρθρο 47 του Χάρτη, το άρθρο 13 της οδηγίας περί επιστροφής και την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ο προσφεύγων πρέπει να έχει το δικαίωμα να ζητήσει δικαστικό έλεγχο της απόφασης επιστροφής, ακόμη και αν αυτή δεν οδηγεί άμεσα σε απέλαση. Το γεγονός ότι πρέπει να υπάρχει ένδικο βοήθημα κατά της απόφασης επιστροφής συνάγεται και από το άρθρο 12 της οδηγίας περί επιστροφής, το οποίο προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι η απόφαση επιστροφής πρέπει να περιέχει πληροφορίες σχετικά με τα διαθέσιμα ένδικα βοηθήματα.
- 17 Κατόπιν αυτών, το αιτούν δικαστήριο ερωτά το Δικαστήριο αν το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας περί επιστροφής έχει την έννοια ότι απόφαση επιστροφής μπορεί να εκδοθεί μόνον εφόσον έχει εξακριβωθεί κατά πόσον υφίσταται κατάλληλη δυνατότητα υποδοχής. Ζητεί από το Δικαστήριο να αποφανθεί ρητώς αν πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ της καταρχήν ύπαρξης κατάλληλης δυνατότητας υποδοχής και της πραγματικής διαθεσιμότητάς της, αν οι εν λόγω εκτιμήσεις μπορούν ή πρέπει να λάβουν χώρα σε διαφορετικό χρόνο και σε ποιο βαθμό μπορεί ο ασυνόδευτος ανήλικος να τις προσβάλλει.
- 18 Ο καθού επέβαλε στον προσφεύγοντα υποχρέωση επιστροφής, χωρίς όμως να προβεί σε καμία από τις ενέργειες που απαιτούνται προκειμένου αυτός να μπορέσει να απελαθεί ως ασυνόδευτος ανήλικος. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά το Δικαστήριο αν είναι επιτρεπτός ο συγκεκριμένος τρόπος αντιμετώπισης, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων του άρθρου 6, παράγραφος 4, της οδηγίας περί επιστροφής. Η εν λόγω διάταξη παρέχει τη δυνατότητα αναστολής απόφασης επιστροφής η οποία έχει ήδη εκδοθεί. Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετώπισε το ζήτημα ο καθού φαίνεται να υποδηλώνει ότι το ίδιο συνέβη de facto και στην περίπτωση του προσφεύγοντα. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το προαναφερθέν άρθρο δεν σκοπεί στην προσωρινή αναστολή των έννομων συνεπειών στο πλαίσιο άσκησης ένδικου βοηθήματος (βλ. απόφαση της 19ης Ιουνίου 2018, Gnandi, C-181/16, ECLI:EU:C:2018:465, και διάταξη της 5ης Ιουλίου 2018, C.J. και S., C-269/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:544), αλλά στην αναστολή της απόφασης επιστροφής.
- 19 Φαίνεται ότι ο καθού, αντί να προβεί σε ενέργειες απέλασης, αναμένει να συμπληρώσει ο προσφεύγων το 18^ο έτος της ηλικίας του και, συνεπώς, να ενηλικιωθεί κατά τον νόμο, ώστε να μην απαιτείται πλέον η προβλεπόμενη στο άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας περί επιστροφής εξακρίβωση. Το αιτούν

δικαστήριο ερωτά, συνεπώς, αν το άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας περί επιστροφής έχει την έννοια ότι η αναστολή της απόφασης επιστροφής επέρχεται εκ του νόμου και, επομένως, πρέπει να αναγνωριστεί δικαίωμα νόμιμης διαμονής. Η κατάσταση που προέκυψε από τον τρόπο αντιμετώπισης του ζητήματος από τον καθού χαρακτηρίζεται νομικά ως καθεστώς ανοχής. Επομένως, η παραμονή του προσφεύγοντα δεν είναι νόμιμη και οι Κάτω Χώρες δεν του εκδίδουν δελτίο ταυτότητας με το οποίο θα μπορούσε, εφόσον παραστεί ανάγκη, να αποδείξει τα στοιχεία της ταυτότητάς του και τη νομιμοποίησή του. Ωστόσο, ο προσφεύγων τοποθετήθηκε σε ανάδοχη οικογένεια, έχει πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη και μπορεί να φοιτήσει σε εκπαιδευτικά ιδρύματα στις Κάτω Χώρες έως ότου συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του. Ο ίδιος ανέφερε ότι βρίσκεται σε μεγάλη αβεβαιότητα και οι γιατροί του δήλωσαν ότι ο τρόπος αυτός αντιμετώπισης επιδρά αρνητικά στην υγεία του.

- 20 Το αιτούν δικαστήριο συνάγει από τα πραγματικά περιστατικά ότι ο προσφεύγων πληροί όλες τις απαιτούμενες σύμφωνα με την πολιτική «buitenschuld-beleid» προϋποθέσεις για την αναγνώριση δικαιώματος νόμιμης διαμονής, εκτός από την προϋπόθεση της ηλικίας. Όταν υπέβαλε την αίτηση χορήγησης ασύλου, ο προσφεύγων ήταν 15 ετών και τεσσάρων μηνών. Σε περίπτωση που η τηρούμενη από τον καθού στάση συνίσταται στην αναμονή της ενηλικίωσης του προσφεύγοντα, προκειμένου τότε να καταστεί δυνατή η απέλασή του χωρίς προηγούμενη εξακρίβωση της ύπαρξης κατάλληλης δυνατότητας υποδοχής στη χώρα καταγωγής, η στάση αυτή εκλαμβάνεται από το αιτούν δικαστήριο ως καταστρατήγηση της οδηγίας περί επιστροφής.
- 21 Το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει εξάλλου στο άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας περί επιστροφής, το οποίο προβλέπει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να καθορίζουν και να εφαρμόζουν μια αποτελεσματική πολιτική απομάκρυνσης. Ο καθού έχει και έναντι άλλων κρατών μελών την υποχρέωση να απελαύνει παρανόμως διαμένοντες στο έδαφος της Ένωσης ασυνόδευτους ανηλίκους οι οποίοι είναι υπήκοοι τρίτων χωρών ή, εφόσον τούτο δεν είναι δυνατόν λαμβανομένων υπόψη των απαιτήσεων που επιβάλλει συναφώς το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας περί επιστροφής, να τους αναγνωρίζει το δικαίωμα νόμιμης διαμονής. Τούτο προκύπτει και από την κατοχυρωμένη στο άρθρο 4, παράγραφος 3, της ΣΕΕ αρχή της καλόπιστης συνεργασίας στους κόλπους της Ένωσης.